

การท่องเที่ยวเชิงศาสนา: กรณีศึกษา พระพิฆเนศ วัดสมานรัตนาราม จังหวัดฉะเชิงเทรา

Religious Tourism: A Case of Ganesha Wat Saman Rattanaram Chachoengsao Province

Received 10 July, 2023

Revised 21 August, 2023

Accepted 31 August, 2023

วิโรจ นาคชาตรี¹

Wiroj Nakchatrri

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ ต้องการศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงศาสนาด้านความเชื่อเรื่องพระพิฆเนศ สำหรับการส่งเสริมและพัฒนการท่องเที่ยวเชิงศาสนาในประเทศไทย โดยดำเนินการวิจัยเป็นการศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study) ด้วยการเก็บข้อมูลจากประชาชนที่เดินทางมาท่องเที่ยวและขอพรกับองค์พระพิฆเนศ ณ วัดสมานรัตนาราม อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา กำหนดเลือกตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non Probability Sampling) จำนวน 400 คน ในเดือนเมษายน พ.ศ. 2566 – พฤษภาคม พ.ศ. 2566 ได้ผลสรุป ดังนี้

การท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนา ณ วัดสมานรัตนาราม อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทราในประเทศไทย เป็นการท่องเที่ยวในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และศาสนา จัดว่าเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จุดเด่นคือความเชื่อว่าการได้มาสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จะนำความเป็นสิริมงคลมาสู่ชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การบูชาพระพิฆเนศ ปางนอนสรวล สุข จะช่วยขจัดอุปสรรคและบันทาลความสำเร็จ ประทานความมีกิน มีใช้ อยู่อย่างสุขสบายและขจัดปัญหา

การวิจัยภาคสนามพบว่า วัดสมานรัตนาราม เป็นศาสนสถานสำคัญของพระพุทธศาสนา มีการสร้างเทวรูป เครื่องราง ของขลัง และสิ่งศักดิ์สิทธิ์นอกพระพุทธศาสนา สำหรับการบูชาพระพิฆเนศ ซึ่งเป็นเทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู นั้นมีชาวไทยที่นับถือพระพุทธศาสนามาบูชามากถึงร้อยละ

¹ รองศาสตราจารย์ ภาควิชาปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Associate Professor, Department of Philosophy, Faculty of Humanities, Ramkhamhaeng University

94 ผู้ที่มาบูชามากกว่ากลุ่มอื่นมีอายุต่ำกว่า 20 ปี ร้อยละ 27 มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 55 และมีรายได้มากกว่ากลุ่มอื่น คือ 10,000 – 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 32

ข้อค้นพบที่น่าสนใจคือ ผู้ที่มาท่องเที่ยวและบูชาพระพิฆเนศ ดัดจริตเลือกแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา เพราะความน่าสนใจของสถานที่ที่มีความสัมพันธ์กับความเชื่อ ทั้งเทพเจ้า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ โหราศาสตร์ สี ตัวเลขและพิธีกรรม รวมทั้งความสวยงามของสถานที่ และความคุ้มค่าของเงินที่ใช้ในการเดินทางท่องเที่ยว โดยมาท่องเที่ยวในวันหยุดสุดสัปดาห์มากกว่ากลุ่มอื่น ที่สำคัญคือ การที่ชาวไทยจำนวนมาก ได้มาท่องเที่ยวและบูชาพระพิฆเนศ ณ วัดสมานรัตนาราม ทำให้เกิดอาชีพที่สร้างรายได้ให้แก่ชาวบ้าน ชุมชนและวัด เช่น การจำหน่ายดอกไม้ ธูป เทียน การขายขนมที่ถวายองค์พระพิฆเนศ การให้เช่าบูชาของค์พระพิฆเนศ รวมทั้งก่อให้เกิดร้านค้าต่าง ๆ จำนวนมาก ทำให้วัดและชุมชน พัฒนาอย่างรวดเร็ว

คำสำคัญ: พระพิฆเนศ, การท่องเที่ยวเชิงศาสนา, วัดสมานรัตนาราม

Abstract

This research aims to study the religious tourism model in Ganesha belief for the promotion and development of religious tourism in Thailand. Conducted research by collecting data from people who traveled and asked for blessings with Ganesha at Wat Saman Rattanaram, Chachoengsao Province. The non-probability sampling of 400 people was selected in April 2023 - May 2023. The results were summarized as follows.

Buddhist tourism at Wat Saman Rattanaram, Chachoengsao Province in Thailand is a tourism in holy areas related to history and religion as part of cultural tourism. The highlight is the belief that coming to pay homage to holy things will bring prosperity to life, especially the worship Ganesha Pang lie to enjoy happiness will help remove obstacles and inspire success, provide food, use, live happily and eliminate problems.

Field research found that Wat Saman Rattanaram is an important religious place of Buddhism where idols, amulets, talismans, and holy things outside of Buddhism are built. For worshipping Ganesha in which the god of Brahmanism-Hinduism, there are 94 percent of Thai Buddhists worshipping, which is more than any other group, 27 percent

are under the age of 20, educational level lower than bachelor's degree 55 percent, and earning more than other groups, 10,000 - 30,000 baht, representing 32 percent.

An interesting finding is that people who come to visit and worship Ganesha decide to choose the religious tourism because the attraction of the place is related to beliefs in both gods, holy things, astrology, colors, numbers, and rituals, including the beauty of the place and the value of the money used to travel, by traveling on weekends more than other groups. The important thing is that many Thai people came to travel and worship Ganesha at Wat Saman Rattanaram resulting in occupations that generate income for villagers, communities, and temples, such as selling flowers, joss sticks, and candles, selling desserts dedicated to Ganesha, leasing a Ganesha for worship, including creating many shops, making temples and communities develop rapidly.

Keywords: Ganesha, Tourism, Wat Saman Rattanaram

บทนำ

การท่องเที่ยวจัดได้ว่าเป็นอุตสาหกรรมที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ ดังนั้นการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมยังจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนผ่านทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน การพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน และการเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชุมชนเพื่อเป็นความภูมิใจของคนในชุมชน เมื่อกล่าวถึงประเทศไทยในสายตาของนักท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่จะมองว่าเป็นประเทศที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม มีขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณีที่งดงาม โดยเฉพาะเป็นดินแดนแห่งพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของวัฒนธรรมที่ขาดมิได้ ดังนั้น เมื่อกล่าวถึงวัฒนธรรมไทยสิ่งหนึ่งที่จะต้องกล่าวควบคู่กันไปนั้นคือ “พระพุทธศาสนา”

การท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย จะพบว่า ในแต่ละภูมิภาคจะมีรูปแบบและกระบวนการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันไป เช่น ภาคเหนือ การท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาจะมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และประเพณี กิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาจะมีความสัมพันธ์กับ

การเที่ยวชมใน “เส้นทางบุญ” คือการเดินทางเพื่อไปไหว้พระสวดมนต์ ถวายผ้าป่า กฐิน ของพุทธศาสนิกชน กับการศึกษาปฏิบัติใน “เส้นทางธรรม” คือ การเรียนรู้ด้านการปฏิบัติธรรมตามพระเกจิอาจารย์สายวัดป่า ภาคกลาง การท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาจะมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้านพุทธศิลปกรรม ภาคใต้ การท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาจะมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และการพัฒนาเชิงบูรณาการ

ในปัจจุบันการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้วางแผนพลิกโฉมเที่ยวไทย ก้าวสู่ “ท่องเที่ยวคุณภาพ - ยั่งยืน” โดยเตรียมแผนสำหรับพลิกโฉมการท่องเที่ยวไทย การท่องเที่ยวในประเทศไทยจึงมีหลากหลายขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเอง ซึ่งพิจารณาจากความต้องการหรือพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเพิ่มเติม ทำให้มีรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีแนวคิดใหม่ขึ้นมา โดยกำหนดยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน ในปี พ.ศ. 2566-2570 ซึ่งเป็นช่วงการส่งเสริมการท่องเที่ยวไปสู่การท่องเที่ยวเชิงคุณภาพและความยั่งยืน โดยตลาดในประเทศ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) จะมุ่งส่งเสริมและสนับสนุน “ไทยเที่ยวไทย” ภายใต้แนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจแบบองค์รวมที่เรียกว่า BCG² และ การพัฒนาท้องถิ่น (Local Economy Development Model) สนับสนุนการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายและเพิ่มมูลค่า เลือกเที่ยวสถานที่อันซีน (Unseen) เช่น แหล่งท่องเที่ยวมหัศจรรย์และธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวผจญภัย แหล่งท่องเที่ยวสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แหล่งท่องเที่ยวประเพณีวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิต การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวสำราญ ฯลฯ รวมถึงการท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค และการท่องเที่ยวระยะใกล้ สามารถขับไล่ไป - กลับ จึงเน้นการท่องเที่ยวไปยังจังหวัดที่อยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ หรือใช้ระยะเวลาเดินทางไม่เกิน 4 ชั่วโมง

โดยที่การท่องเที่ยวทางศาสนาและวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวในพื้นที่พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และศาสนาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จุดเด่นของการท่องเที่ยวประเภทนี้มักจะขึ้นอยู่กับเรื่องราวหรือวาทกรรม ความเป็นมาและประวัติศาสตร์ของ

² BCG Model เป็นการพัฒนาเศรษฐกิจแบบองค์รวมที่มุ่งเน้นการพัฒนา 3 เศรษฐกิจไปพร้อมกัน ได้แก่ เศรษฐกิจชีวภาพ (Bioeconomy) มุ่งสร้างมูลค่าเพิ่มของทรัพยากรชีวภาพ เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) คำนึงถึงการใช้ทรัพยากรให้เกิดความคุ้มค่าหรือยาวนานที่สุด และเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) การพัฒนาเศรษฐกิจโดยคำนึงถึงความยั่งยืนของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม (<https://www.bcg.in.th/>, 3 ธค. 65)

สถานที่ท่องเที่ยว นั้น โดยเฉพาะการทำให้เกิด “สิ่งที่เหลือเชื่อ สิ่งที่ไม่น่าเป็นไปได้หรือเป็นไปได้ยาก” วิธีการเผยแพร่เรื่องราวทำได้ง่ายขึ้นในปัจจุบันโดยอาศัยวิธีการของการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ ยิ่งทำให้เรื่องราวของสถานที่แพร่กระจายออกไปได้รวดเร็วมากยิ่งขึ้นอีกทั้งเส้นทางแหล่งท่องเที่ยว ทางศาสนาในประเทศไทยทุกภูมิภาคจะมีเอกลักษณ์และมีความโดดเด่น ทำให้การท่องเที่ยวเชิงศาสนาเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มคนที่มีความสนใจพิเศษที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในประเทศไทย ทั้งนี้เพราะตามคติความเชื่อที่ถือว่า การได้มาสักการะสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ จะนำความเป็นสิริมงคลมาสู่ชีวิต

ด้วยความเชื่อเรื่องต่าง ๆ ซึ่งสังคมไทยมีมานาน ความศรัทธา ความเชื่อ อันได้แก่ ความเชื่อทางศาสนา ความเชื่อในเรื่องโชคลาภ ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือความเชื่อในเรื่องที่เล่าสืบต่อกันมา ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ และความเชื่อในเรื่องอื่น ๆ มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันแยกไม่ออก ความเชื่อทางพระพุทธศาสนา มุ่งเน้นพระรัตนตรัย หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา ความเชื่อเกี่ยวกับวิทยาคม เวทมนตร์คาถา เครื่องรางของขลัง ความเชื่อเรื่องสิ่งลึกลับที่เหนือธรรมชาติ ไม่สามารถพิสูจน์ทราบได้ด้วยเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ ความเชื่อประเภทนี้ยังคงมีปรากฏให้เห็นในสังคมไทยยุคปัจจุบัน สามารถเห็นได้จากพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมือง พระเครื่อง รูปเหมือนพระสงฆ์ที่เคารพเลื่อมใส เป็นพระเกจิอาจารย์ รวมถึงศาลปู่ตา ศาลหลักเมือง ศาลเจ้าพ่อ ศาลเจ้าแม่ จนกล่าวได้ว่าความเชื่อมีคุณประโยชน์หรือมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต ทำให้เกิดความมั่นใจ เกิดพลัง เกิดการสร้างสรรค์ เกิดความสามัคคี เกิดปัญญาและเกิดการนับถือศาสนาได้อย่างมั่นคง

เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศาสนา เพื่อให้การท่องเที่ยวมีความหลากหลาย เพิ่มมูลค่า และเพิ่มทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจที่ต้องการเสริมสร้างความเจริญทางจิตใจ และความเป็นมงคลให้กับชีวิตเพื่อสนับสนุนให้เกิดการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาให้สอดคล้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจึงได้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมดังกล่าว ซึ่งนอกจากจะเอื้อประโยชน์ด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาและวัฒนธรรมแล้ว ยังจะมีส่วนช่วยกระตุ้นให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวทางศาสนา รวมทั้งเสริมสร้างสินค้าใหม่ทางการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม ([https:// www.tatreviewmagazine.com](https://www.tatreviewmagazine.com)., 21 เมษายน 2565)

โดยที่วัดสมานรัตนาราม ตำบลบางไผ่ อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา มีระยะทางห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 85 กิโลเมตร ใช้เวลาการเดินทางไม่ถึง 4 ชั่วโมง และมีพระพิฆเนศปาง

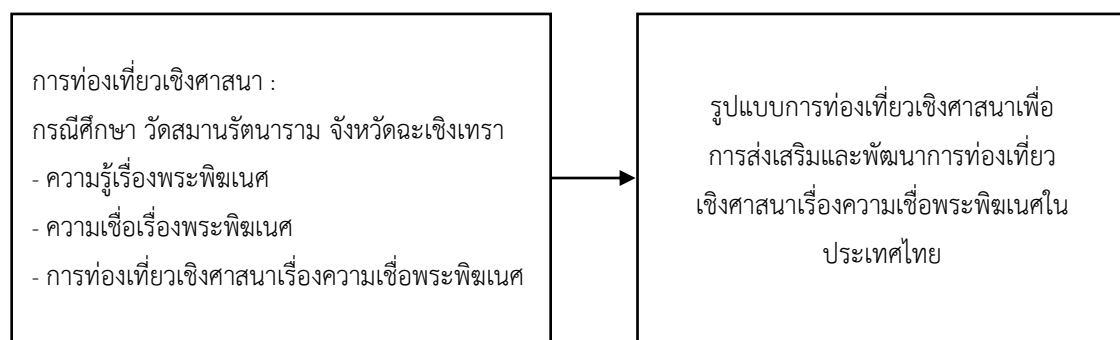
นอนเสวยสุขที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย มีความสูงถึง 16 เมตร โดยความหมายของปางนี้คือ เป็นปางที่ประทานความมีกินมีใช้ อยู่อย่างสุขสบาย อิ่มหนำสำราญ เงินทองไม่ขาดมือ ไม่มีเรื่องให้วุ่นวายใจ รื่นรมย์ ไร้ทุกข์ ไร้ความเศร้าหมอง นอกจากนี้รอบๆ ฐานยังมีพระพิมพ์เศปางต่าง ๆ อีก 32 ปาง

พระพิมพ์เศเป็นเทพเจ้าองค์สำคัญในศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู ความศรัทธาเชื่อถือได้แพร่หลายสู่แผ่นดินสยามตั้งแต่สมัยโบราณ ปรากฏเป็นรูปประติมากรรมพระพิมพ์เศ ณ โบราณสถานหลายแห่ง เช่น ที่เมืองนครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี ลพบุรี นครราชสีมา ฯลฯ จัดว่าเป็นเทพเจ้าที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนไทยมาองค์หนึ่ง ที่สำคัญคือ คนไทยนับถือให้ท่านเป็นประธานในการประกอบพิธีกรรมต่างๆ เช่น พิธีเปิดกล้องถ่ายทำภาพยนตร์ พิธีไหว้ครูนาฏศิลป์ โขน ละคร พิธีไหว้ครูของควาญช้าง พิธีครอบครูเรียนสรรพวิชาต่างๆ ฯลฯ ก็ต้องกล่าวบูชาพระพิมพ์เศเสียก่อน จึงจะเป็นสิริมงคลและทำกิจการงานหรือเล่าเรียนได้สำเร็จ นอกจากนี้พระพิมพ์เศยังเป็นสัญลักษณ์ของหน่วยราชการไทย เช่น กรมศิลปากร, มหาวิทยาลัยศิลปากร, วิทยาลัยช่างศิลป์ และสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ด้วย

ชาวไทยมีความเชื่อเกี่ยวกับการบูชาพระพิมพ์เศว่า การอธิษฐานขอพรใด ๆ ที่ไม่เกินวาสนาบารมี ย่อมสำเร็จได้ทุกสิ่ง พระองค์ย่อมประทานพรให้สมปรารถนาเสมอ เช่น ขอพรด้านการศึกษาเล่าเรียน ขอปัญญาความรู้ ขอตำแหน่งหน้าที่การงาน ขอด้านการเงินและความรัก ด้านปิดเป่าอุปสรรคทุกข์ภัยและแก้ไขปัญหิต่าง ๆ ขอให้ทุกอย่างประสบผลสำเร็จ ซึ่งจะสำเร็จมากน้อยหรือไม่ประการใดนั้น ขึ้นอยู่กับบุญกุศลบารมีของแต่ละคน การสักการบูชาขอพรพระพิมพ์เศ ไม่จำกัดว่า จะต้องเป็นอาชีพใด ประชาชนทุกชนชั้นวรรณะ ก็สามารถขอพรจากพระองค์ได้ไม่จำกัด เพราะเชื่อว่าเป็นเทพเจ้าที่ใจดี มีปัญญาลึกกล้า แก้ไขปัญหาได้เก่ง จนได้รับการขนานนามว่า "เทพเจ้าแห่งความสำเร็จ"

ดังนั้นเพื่อให้การท่องเที่ยวมีความหลากหลายและเพิ่มมูลค่า ผู้วิจัยจึงศึกษาและค้นหาความรู้ การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านความเชื่อเรื่องพระพิมพ์เศสำหรับใช้เป็นแนวทางส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวเชิงศาสนาในประเทศไทย ในระหว่างเดือน กุมภาพันธ์ - พฤษภาคม 2566

กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยโดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ มีขอบเขตการวิจัยดังนี้ (1) ขอบเขตเนื้อหาที่ใช้ในการศึกษา คือ การท่องเที่ยวเชิงศาสนาด้านความเชื่อเรื่องพระพิฆเนศ (2) ขอบเขตพื้นที่ คือ วัดสมานรัตนาราม จังหวัดฉะเชิงเทรา (3) ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่เดินทางมาท่องเที่ยวและขอพรกับองค์พระพิฆเนศ ณ วัดสมานรัตนาราม จังหวัดฉะเชิงเทรา ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non Probability Sampling) และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการใช้แบบสอบถาม เป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ แบบประเมินค่า และคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ประกอบด้วยข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ความคิดเห็นและพฤติกรรมเกี่ยวกับความเชื่อ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ความเชื่อเรื่องพระพิฆเนศ พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ความคิดเห็นต่อศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนาของพระพิฆเนศ โดยมีจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 400 คน

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ที่มาท่องเที่ยว และบูชาพระพิฆเนศ ณ วัดสมาน รัตนาราม อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ด้วยการใช้แบบสอบถามจำนวน 400 ชุด ได้ผลดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ผู้มาบูชาพระพิฆเนศ เป็นผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนา ร้อยละ 94 ผู้ที่มาบูชามากกว่ากลุ่มอื่น มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ร้อยละ 27 และอายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 24 มีสถานภาพโสด ร้อยละ 60 ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 55 เป็นนักเรียน นักศึกษา ร้อยละ 30 และประกอบอาชีพอิสระ ร้อยละ 27 สำหรับรายได้ของผู้มาวัดที่มากกว่ากลุ่มอื่น คือ 10,001-30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 32

2. ข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงศาสนา พบว่า เหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการตัดสินใจเพื่อเลือกแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา 3 ลำดับแรก คือ ความน่าสนใจของสถานที่ท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.85$) ความสวยงามของสถานที่ท่องเที่ยวและความปลอดภัยของสถานที่ท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.80$) และความสะดวกสบายของสถานที่ท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.71$) โดยกิจกรรมหลักที่กลุ่มตัวอย่างจะมาเที่ยวใน

แหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา 3 ลำดับแรก คือ สถานที่ศักดิ์สิทธิ์เป็น ($\bar{X} = 3.84$) ทำกิจกรรมทางศาสนา ($\bar{X} = 3.81$) และความเชื่อ ($\bar{X} = 3.80$)

ภาพพระพิฆเนศ วัดสมานรัตนาราม

3. ข้อมูลความเชื่อเกี่ยวกับพระพิฆเนศ พบว่า

1) กลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อเกี่ยวกับการบูชาพระพิฆเนศ 3 ลำดับแรก คือ เชื่อในความศักดิ์สิทธิ์และเพื่อความเป็นสิริมงคลต่อชีวิต ($\bar{X} = 3.89$) เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีประวัติมาช้านาน ($\bar{X} = 3.82$) และการขอพรให้เดินทางปลอดภัย ($\bar{X} = 3.81$)

2) กลุ่มตัวอย่างรับรู้ประวัติพระพิฆเนศ 3 ลำดับแรก คือ ครอบครัว ($\bar{X} = 3.67$) อินเทอร์เน็ต ($\bar{X} = 3.63$) และครู อาจารย์ ($\bar{X} = 3.32$)

3) กลุ่มตัวอย่างขอพรจากพระพิฆเนศ 3 ลำดับแรก คือ การเงิน ($\bar{X} = 3.94$) ครอบครัว ($\bar{X} = 3.73$) และธุรกิจการงานสำเร็จราบรื่น สมหวัง ไร้อุปสรรคขัดขวางและการเริ่มต้นของธุรกิจ การงาน การเริ่มต้นทุก ๆ อย่างที่เป็นความดีงาม ก่อให้เกิดความเจริญงอกงามให้ชีวิต ($\bar{X} = 3.05$)

4) บุคคลที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อเรื่องพระพิฆเนศของกลุ่มตัวอย่าง 3 ลำดับแรก คือ ครอบครัว ($\bar{X} = 3.38$) สื่อต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.24$) และเชื่อด้วยตัวเอง ($\bar{X} = 3.12$)

5) การขนานกับพระพิฆเนศ 3 ลำดับแรก คือ การเงิน ($\bar{X} = 3.96$) การงาน ($\bar{X} = 3.80$) และสุขภาพ ($\bar{X} = 3.78$) โดยกลุ่มตัวอย่างมีวิธีการที่แก้บนกับพระพิฆเนศ 3 ลำดับแรก คือ ถวายเครื่องบูชา ($\bar{X} = 3.82$) ถวายอาหารคาวหวาน ($\bar{X} = 3.10$) และรักษาศีล กิณเจ ($\bar{X} = 3.05$)

6) เครื่องบูชาที่กลุ่มตัวอย่างนำมาบูชาพระพิฆเนศ 3 ลำดับแรก คือ ดอกไม้ พวงมาลัย ($\bar{X} = 4.07$) น้ำสะอาด ($\bar{X} = 3.81$) และนมสด ($\bar{X} = 3.52$)

7) กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อของสะสมที่เกี่ยวกับพระพิฆเนศ 3 ลำดับแรก คือ ช่วยให้ประสบความสำเร็จในชีวิต ($\bar{X} = 3.69$) เป็นสิ่งสิริมงคลต่อชีวิต ($\bar{X} = 3.65$) เพื่อเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ ($\bar{X} = 3.54$)

8) ความเชื่อของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับพระพิฆเนศ 3 ลำดับแรก คือ เป็นเทพแห่งความสำเร็จ ($\bar{X} = 3.91$) เป็นเทพแห่งโชคลาภ ($\bar{X} = 3.76$) และเป็นเทพแห่งการขจัดอุปสรรค ($\bar{X} = 3.75$)

9) สิ่งทีกลุ่มตัวอย่างจะนึกถึง 3 ลำดับแรกเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องพระพิฆเนศ คือ ความศักดิ์สิทธิ์ ($\bar{X} = 3.96$) ความสำเร็จ ($\bar{X} = 3.95$) และวัดสมานรัตนาราม-ฉะเชิงเทรา ($\bar{X} = 3.81$)

10) ที่กลุ่มตัวอย่างมักจะไปเคารพองค์พระพิฆเนศ 3 ลำดับแรก คือ เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต ($\bar{X} = 3.87$) เพื่อต้องการขอพรในสิ่งที่ต้องการ ($\bar{X} = 3.68$) และเมื่อต้องการที่พึ่งทางใจ ($\bar{X} = 3.52$)

4. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างบูชาพระพิฆเนศในสถานที่สำคัญ 3 ลำดับ คือ สถานที่ท่องเที่ยว (ได้แก่ วัด ศูนย์ปฏิบัติธรรม เทวาลัย ศาลพระพิฆเนศ อุทยานพระพิฆเนศ พิพิธภัณฑ์บริเวณหน้าลานเซ็นทรัลเวิลด์ เทวสถานโบสถ์พราหมณ์ เทวสถานองค์พระพิฆเนศ) ($\bar{X} = 3.85$) บ้าน ($\bar{X} = 3.47$) และ มหาวิทยาลัยศิลปากร ($\bar{X} = 3.40$)

5. ข้อมูลเกี่ยวกับช่วงเวลาและการเดินทาง พบว่า กลุ่มตัวอย่างจะเดินทางท่องเที่ยวเชิงศาสนากรณีศึกษา ความเชื่อพระพิฆเนศ 3 ลำดับแรก คือ ช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ ($\bar{X} = 3.64$) ช่วงวันหยุดนักขัตฤกษ์ ($\bar{X} = 3.31$) และช่วงวันธรรมดา ($\bar{X} = 2.22$) โดยกลุ่มตัวอย่างมีวิธีการเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงศาสนาความเชื่อพระพิฆเนศ 3 ลำดับแรก คือ รถยนต์และรถจักรยานยนต์ส่วนตัว ($\bar{X} = 3.94$) ขนส่งสาธารณะ ($\bar{X} = 2.87$) และรถรับจ้าง ($\bar{X} = 2.55$) สำหรับผู้ร่วมเดินทางมาท่องเที่ยวในเชิงศาสนาและบูชาพระพิฆเนศ 3 ลำดับแรก คือ ครอบครัว ($\bar{X} = 3.44$) เพื่อน ($\bar{X} = 2.86$) และ คู่รัก สามี และภรรยา ($\bar{X} = 2.44$)

6. ข้อมูลเกี่ยวของของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับสื่อ ที่มีผลต่อการท่องเที่ยวในเชิงศาสนาเกี่ยวกับความเชื่อพระพิฆเนศ พบว่า 3 ลำดับแรก คือ อินเทอร์เน็ต เช่น เว็บไซต์ ($\bar{X} = 3.72$) สื่อสังคมออนไลน์ ($\bar{X} = 3.63$) และ โทรทัศน์ ($\bar{X} = 3.51$)

7. กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนาของพระพิฆเนศ วัดสมานรัตนาราม อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา คือ ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.86$) ด้านสิ่งดึงดูดใจ ($\bar{X} = 3.70$) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X} = 3.75$) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.68$) และด้านที่พัก ($\bar{X} = 3.54$) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพอยู่ในระดับมาก

8. เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง “เหตุผล” ที่กลุ่มตัวอย่างจะใช้ในการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนากับ “ความเชื่อ” ด้วยสถิติไคสแควร์ สถิติไคสแควร์ (chi-square test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 พบว่า มีความสัมพันธ์กับความเชื่อด้านโหราศาสตร์ สี ตัวเลข สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เครื่องราง ของขลัง เทพเจ้า ฮวงจุ้ย ประเพณี พิธีกรรม พิธีการ โหงวเฮ้ง ทั้งความน่าสนใจของสถานที่ ความสวยงามของสถานที่ท่องเที่ยว ความคุ้มค่าของเงินที่ใช้เดินทาง ความเหมาะสมของช่วงเวลาเดินทาง ความคิดเห็นของผู้ร่วมเดินทาง และที่สำคัญคือการโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่ดึงดูดใจ มีความสัมพันธ์กับความเชื่อ ความศรัทธาของกลุ่มตัวอย่าง

9. เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง “กิจกรรมหลัก” ที่กลุ่มตัวอย่างจะมาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนากับ “ความเชื่อ” ของกลุ่มตัวอย่างด้วยสถิติไคสแควร์ (chi-square test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 พบว่า กิจกรรมหลักที่กลุ่มตัวอย่างจะมาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาเพื่อทำกิจกรรมทางศาสนา เที่ยวชมสถาปัตยกรรม ศาสนสถาน โบราณวัตถุ หรือเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ มีความสัมพันธ์กับความเชื่อ ความศรัทธา และสัมพันธ์กับความเชื่อด้านโหราศาสตร์ สี ตัวเลข สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เครื่องราง ของขลัง เทพเจ้า ฮวงจุ้ย ประเพณี พิธีกรรม พิธีการ โหงวเฮ้ง

10. เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง “เหตุผล” ที่กลุ่มตัวอย่างจะใช้ในการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนากับ “พฤติกรรมเกี่ยวกับความเชื่อ” ด้วยสถิติไคสแควร์ (chi-square test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 พบว่า ความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเกี่ยวกับความเชื่อตามหลักโหราศาสตร์ อิงตามหลักสี อิงตามหลักตัวเลข ขอลาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เครื่องราง ของขลัง เทพเจ้า อิงตามหลักฮวงจุ้ย อิงตามหลักประเพณีพิธีกรรม พิธีการ อิงตามหลักตำนาน อิงตามหลักโหงวเฮ้ง ทั้งความน่าสนใจของสถานที่ ความสวยงามของสถานที่ท่องเที่ยว ความสะดวกสบาย ความปลอดภัย

ความคุ้มค่าของเงินที่ใช้ในการเดินทางไปเที่ยว ความเหมาะสมของช่วงเวลาเดินทาง และการโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่ดึงดูดใจ

11. เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง “กิจกรรมหลัก” ที่กลุ่มตัวอย่างจะมาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนากับ “พฤติกรรมเกี่ยวกับความเชื่อ” เพื่อให้เป็นไปตามต้องการด้วยสถิติไคสแควร์ (chi-square test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 พบว่ากิจกรรมหลักที่กลุ่มตัวอย่างจะมาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเกี่ยวกับความเชื่อตามหลักโหราศาสตร์ อิงตามหลักสี่ ตามหลักตัวเลข ขอบจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เครื่องราง ของขลัง เทพเจ้า อิงตามหลักฮวงจุ้ย ตามหลักศาสนา ตามหลักประเพณีพิธีกรรม พิธีการ อิงตามหลักตำนาน ตามหลักโหงวเฮ้ง รวมทั้งการทำกิจกรรมทางศาสนา เที่ยวชมสถาปัตยกรรม ศาสนสถาน ศาสนวัตถุ โบราณสถานและโบราณวัตถุ สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ประวัติศาสตร์และความสำคัญของวัด รวมถึงการเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ

12. เมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่าง “เหตุผล” ที่กลุ่มตัวอย่างจะใช้ในการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนากับ “ศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนาของพระพิฆเนศ” ณ วัดสมานรัตนาราม อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ของกลุ่มตัวอย่างด้วยสถิติ (t-test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 พบว่ามีความแตกต่างในประเด็นที่สำคัญคือ ความน่าสนใจของสถานที่ท่องเที่ยว ความสวยงามของสถานที่ ความสะดวกสบาย ความปลอดภัย ความคุ้มค่าของเงินที่ใช้ในการเดินทาง ความเหมาะสมของช่วงเวลาเดินทาง การประชาสัมพันธ์ที่ดึงดูดใจ และความคิดเห็นของผู้ร่วมเดินทาง

13. เมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่าง “กิจกรรมหลัก” ที่กลุ่มตัวอย่างจะมาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนากับ “ศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนาของพระพิฆเนศ” ณ วัดสมานรัตนาราม อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ของกลุ่มตัวอย่างด้วยสถิติ (t-test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 พบว่ามีความแตกต่างในด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านที่พัก ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

ข้อมูลทั้งหมดการวิจัยทั้งหมดทำให้เห็นได้ว่า ผู้มาท่องเที่ยวเชิงศาสนา ณ วัดสมานรัตนาราม จังหวัดฉะเชิงเทรา ให้ความสำคัญกับสิ่งดึงดูดใจ ทั้งความสำคัญทางศาสนา ประวัติความเป็นมา

ความสง่างามขององค์พระพินเนส ค่าใช้จ่ายในการบูชา ความศักดิ์สิทธิ์ ความมีชื่อเสียงขององค์พระพินเนส จำนวนผู้คนที่มาบูชา จำนวนผู้คนที่มาแก้บน สถาปัตยกรรมที่เป็นลักษณะเฉพาะ รวมทั้งความเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่มีความร่มรื่นของสถานที่ตั้ง ทศนียภาพรอบ ๆ องค์พระพินเนส อีกทั้งสามารถเดินทางเข้าถึงได้ง่าย การคมนาคมสะดวกปลอดภัย สามารถนั่งพักผ่อน ทำกิจกรรมหรือรับประทานอาหาร และได้เรียนรู้วัฒนธรรมผ่านแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา

ที่สำคัญคือการเดินทางมาท่องเที่ยว ณ วัดสมานรัตนาราม อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา นั้นชาวไทยที่นับถือพระพุทธศาสนา มีความเชื่อความศรัทธาในองค์พระพินเนส ซึ่งเป็นเทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และพบว่าพระพินเนส มีส่วนสำคัญที่ทำให้ชาวไทยเดินทางมาท่องเที่ยวในวัด ซึ่งเป็นศาสนสถานสำคัญของพระพุทธศาสนา และชาวไทยที่นับถือพระพุทธศาสนา เชื่อเรื่องเทพเจ้า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เครื่องราง ของขลัง ฮวงจุ้ย โหราศาสตร์ ประเพณีและพิธีกรรมทั้งในพระพุทธศาสนาและในศาสนาอื่น ๆ ด้วย

สรุปและวิจารณ์ผล

การวิจัยครั้งนี้พบว่า “วัด” ซึ่งเป็นศาสนสถานสำคัญของพระพุทธศาสนา นั้นนอกจากมีพระพุทธรูปที่แสดงถึง “พระพุทธรูปเจ้า” ผู้เป็นศาสดาในพระพุทธศาสนาแล้ว วัดยังมีการสร้างเทวรูป เครื่องราง ของขลัง และสิ่งศักดิ์สิทธิ์นอกพระพุทธศาสนา แต่ชาวไทยที่นับถือพระพุทธศาสนาก็ยังให้ความเคารพศรัทธา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การบูชาพระพินเนสในวัดต่าง ๆ ซึ่งส่วนมากแล้วมีพระภิกษุในพระพุทธศาสนาเป็นผู้ดำเนินการจัดสร้าง ที่โดดเด่น เช่น พระราชพิพัฒน์โกศล (โกศล มหาวีโร) เจ้าอาวาสวัดศรีสุธาราม กรุงเทพฯ ได้จัดสร้าง “อุทยานพระพินเนส” และสร้างพระพินเนสปูนปั้นมีความสูง 9 เมตร หรือ หลวงพ่อสมชาย พุทธสโร ได้สร้างพระพินเนส ความสูง 49 เมตร ที่เรียกว่า “พระพินเนส ปางนั่งประธานพร” ณ วัดโพรงอากาศ ต.โพรงอากาศ อ.บางน้ำเปรี้ยว จ.ฉะเชิงเทรา และพระครูปลัดสุวัฒนพรหมจริยคุณ (ไพรัตน์ ปญญารโห) ได้สร้างพระพินเนสขนาดสูง 16 เมตร จัดว่าเป็น “พระพินเนส ปางนอนเสวยสุข องค์ที่ใหญ่ที่สุดในโลก” ณ วัดสมานรัตนาราม อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นต้น

สำหรับการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ณ วัดสมานรัตนาราม อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่าประชาชนส่วนมากนิยมมาท่องเที่ยวและกราบไหว้ขอพรจากพระพินเนสมากที่สุด ด้วยเชื่อว่าพระพินเนส “เป็นเทพเจ้าผู้จัดอุปสรรคและบันทาลความสำเร็จ เป็นปางที่ประทานความมี

กินมิใช่ เงินทองไม่ขาดมือ อยู่อย่างสุขสบาย ขจัดปัญหา ไม่มีเรื่องให้วุ่นวายใจ” (www.m-cluture.in.th., 5 กพ. 2566)

การที่คนไทยที่นับถือพระพุทธศาสนา มากราบไหว้ขอพรกับพระพิฆเนศ ณ วัดสมานรัตนาราม อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา จัดว่าเป็นกิจกรรมหลักในการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา และจัดได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อความสนใจพิเศษ (Special Interest Attraction) ที่ตอบสนองการทำกิจกรรมทางศาสนา ตามความเชื่อในสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ และเชื่อว่าพระพิฆเนศมีความศักดิ์สิทธิ์ การกราบไหว้ขอพรเป็นสิริมงคลต่อชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ศุภลักษณ์ หัตถพนม ในปี พ.ศ. 2558 ที่พบว่า “การบูชาพระคเณศของชาวพุทธในสังคมไทยมีที่มาจากศาสนาพราหมณ์-ฮินดู โดยพระคเณศมีความสำคัญในฐานะเทพเจ้าจัดอุปสรรคและเทพเจ้าแห่งศิลปวิทยา”

นอกจากนี้ยังพบว่า ชาวไทยจำนวนมากที่นับถือพระพุทธศาสนา เชื่อและศรัทธาต่อพระพิฆเนศ ซึ่งเป็นเทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ศิลปะ หินไชยศรีและไวยาลี หินไชยศรี ในปี พ.ศ. 2560 ที่พบว่า “การเปลี่ยนแปลงทางความเชื่อตามแนวพระพุทธศาสนาของสังคมไทย ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างรูปเคารพที่ไม่ได้มาจากความเชื่อทางพระพุทธศาสนาจริงๆ ซึ่งปรากฏให้เห็นทั่วไปในสังคมไทยปัจจุบัน” และสอดคล้องกับการศึกษาของ พิภพรา แจ่มรุจิ ในปี พ.ศ. 2557 ที่พบว่า “สังคมไทยเป็นสังคมแบบพหุวัฒนธรรม คือ มีวัฒนธรรมที่มากมายแตกต่างกันออกไป รวมทั้งความเชื่อทางศาสนาที่มีอยู่อย่างหลากหลาย เช่นเดียวกับวัดสมานรัตนาราม มีการพัฒนาจากศาสนสถานทางพระพุทธศาสนาที่มีบทบาทและความสำคัญในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาที่สำคัญของชาวพุทธในด้านต่าง ๆ และเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจให้กับชาวบ้านในชุมชน พัฒนาวัดให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวและสร้างรายได้ที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดฉะเชิงเทรา”

การวิจัยในครั้งนี้ได้ทำให้เห็นถึงรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ที่ใช้ความเชื่อความศรัทธาในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยเฉพาะการบูชาพระพิฆเนศเป็นสิ่งจูงใจและดึงดูดนักท่องเที่ยว รวมถึงรูปแบบการทำบุญของนักท่องเที่ยวที่หวังผลจากการขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยเฉพาะที่วัดสมานรัตนารามนั้น “ผู้ที่อธิษฐานขอพรจะกระซิบที่หูของหนู” ซึ่งเป็นพาหนะของพระพิฆเนศ ด้วยเชื่อว่าหนูจะนำข้อความที่ผู้ขอพร “กระซิบ” ไปบอกพระพิฆเนศ โดยมีผู้บริจาคเป็นสินบนให้กับหนู แสดงให้เห็นถึง “การติดสินบน” ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ทั้งในวิถีการดำเนินชีวิตทั่วไปและในด้านความเชื่อทางศาสนา

ที่สำคัญคือการที่ชาวพุทธจำนวนมากได้มาท่องเที่ยวและบูชาพระพินเศ ณ วัดสมานรัตนาราม ได้ก่อให้เกิดอาชีพที่สร้างรายได้ให้แก่ชาวบ้าน ชุมชนและวัด เช่น การจำหน่ายดอกไม้ธูป เทียน การขายขนมที่ถวายองค์พระพินเศ การให้เช่าบูชาองค์พระพินเศ รวมทั้งก่อให้เกิดร้านค้า เกษตร ร้านค้าชุมชน ส่งผลให้เกิดการจ้างงาน สร้างอาชีพจำนวนมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ศ.ดร.ศักดิ์ชาย สายสิงห์ ในปี พ.ศ. 2564 ที่พบว่า “พระพินเศองค์ที่มีผู้ศรัทธาและมีคนมาราบไหว้ขอพรมากที่สุด... ...ที่คนมีศรัทธามากอาจเนื่องมาจากปางที่เลือกมาเป็นปางแห่งความสุข... ...เคยมีการเก็บตัวอย่าง รายได้ต่อวัน ประมาณ 100,000 บาท หรือถ้าช่วงเทศกาลจะประมาณ 200,000 บาท”

กล่าวได้ว่า การท่องเที่ยวทางเชิงศาสนา โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเพื่อบูชาพระพินเศ สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการหาสิ่งยึดเหนี่ยว การแสวงหาที่พึ่งและความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติที่จะช่วยให้ชาวพุทธมีความสุขและคลายจากความทุกข์ แม้ว่าจะเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์นอกศาสนาของตน อย่างไรก็ตาม การที่ชาวพุทธมีความเชื่อ ความศรัทธาองค์พระพินเศ รวมทั้งให้ความสนใจเรื่องโหราศาสตร์ ฮวงจุ้ย เลขมงคล สีมงคล สัตว์มงคล ทำให้เห็นได้ว่าการเข้าวัดของชาวพุทธในปัจจุบันนั้น ชาวพุทธให้ความสำคัญกับคำสอนในพระพุทธศาสนาน้อย หน่วยงานทางพระพุทธศาสนาจึงควรให้ความสนใจกับคำสอนสำคัญในพระพุทธศาสนาให้มากขึ้น

แต่ในขณะเดียวกัน การใช้ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนามาเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยมีวัดศูนย์กลางของการทำบุญ เป็นแหล่งจำหน่ายวัตถุมงคลที่น่าเชื่อถือ เป็นแหล่งท่องเที่ยว เป็นศูนย์กลางของชุมชน เป็นศูนย์รวมเศรษฐกิจท้องถิ่น ทำให้วัดมีรายได้ นำมาสู่การพัฒนาความเจริญในด้านต่าง ๆ มากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะวัดสมานรัตนาราม ที่นอกจากนำรายได้มาพัฒนาศาสนสถานเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวแล้ว ยังสามารถนำรายได้สนับสนุนการศึกษาให้กับโรงเรียนต่าง ๆ และสามารถนำเงินที่ได้จากการทำบุญดำเนินการจัดสร้างโรงพยาบาลวัดสมานรัตนาราม เพื่อช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ด้วย ดังนั้นจึงควรส่งเสริม สนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชนและสร้างความเจริญให้กับสังคมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- พิภพธรา แจ่มรุจี. (2557). *การผสมผสานความเชื่อทางศาสนา (Syncretism) กับการกลายเป็นสินค้าของวัดในสังคมไทย: กรณีศึกษาวัดสมานรัตนาราม ตำบลบางแก้ว อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา*. รายงานการวิจัย. คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศิลปะ หินไชยศรี และไวชาลี หินไชยศรี. (2560). *พระพิมพ์นคร: แนวคิด พัฒนาการ และวิวัฒนาการผสมผสานความเชื่อในสังคมไทย*. วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศุภลักษณ์ หัตถพนม. (2558). *การศึกษาวิเคราะห์การเคารพบูชาพระคเณศของชาวพุทธในสังคมไทย*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ข้อมูลออนไลน์

- ศักดิ์ชาย สายสิงห์. (2564). *วัด: จากพุทธศรัทธาสู่พาณิชย์ กรณีศึกษาการจัดการพุทธสถาน*. กรุงเทพมหานคร.
- www.khonhai4-0.net, 3 มีนาคม 2566.
- www.bcg.in.th, 3 ธค. 65
- www.m-cluture.in.th, 5 กพ. 2566

